

Regionaal Uitvoeringsprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023 - 2030

WMD Drinkwater en Provincie Drenthe

1. Inleiding

In Drenthe wordt vanuit het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027 (RWP) gewerkt aan diverse wateropgaven, waaronder de opgave voor voldoende en schoon drinkwater. De openbare drinkwatervoorziening, met inbegrip van de daarvoor benodigde kwaliteit en kwantiteit van het grond- en oppervlaktewater op aangeduide locaties, is een belangrijk doel in de functies van het regionale watersysteem. Ook in de vigerende Drentse Omgevingsvisie (2018) is de ambitie geformuleerd voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. De provincie en drinkwaterbedrijven werken gezamenlijke aan de voldoende beschikbaarheid van drinkwaterbronnen. De provincie heeft hiervoor Aanvullende Strategische Voorraad (ASV) van grondwater aangewezen voor het geval de vraag naar drinkwater sterk stijgt. De drinkwaterbedrijven kunnen uitbreiding of nieuwe vergunningen aanvragen, waarbij de provincie het bevoegd gezag voor de vergunningverlening is.

In de afgelopen periode zijn diverse berichten verschenen dat de vanzelfsprekendheid van voldoende drinkwater in Nederland onder druk staat. De landelijke opgave is om ongeveer 102 miljoen m³ extra winningscapaciteit in 2030 te realiseren en de waterbeschikbaarheid voor drinkwaterlevering tussen 2023 en 2030 te waarborgen. Hiervoor worden regionale actieplannen opgesteld onder regie van het Ministerie van I&W, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Waterbedrijven (VEWIN).

De Provincie Drenthe en WMD Drinkwater maken met het regionaal actieplan inzichtelijk wat nodig is om voor de korte termijn tot 2030 over voldoende bronnen voor de drinkwatervoorziening te kunnen beschikken. De Aanvullende Strategische Voorraden vanuit het bestaande RWP vormen hiervoor het beleidsmatig kader. We benoemen het Drentse actieplan dan ook als het Regionaal Uitvoeringsprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen.

Tevens maken we inzichtelijk welke maatregelen voor het volledig benutten van bestaande vergunningen de WMD zelf nog kan inzetten.

Het doel van dit uitvoeringsprogramma is voldoende drinkwater voor huishoudens en bedrijven in Drenthe tot 2030 en waarborgen te creëren voor voldoende drinkwater op langere termijn. Daarvoor maken de provincie Drenthe en WMD afspraken over de aanpak van de verschillende bouwstenen voor voldoende capaciteit tot 2030 en het uitwerken van Aanvullende Strategische Voorraden van grondwater uit het RWP voor de lange termijn. Tevens worden afspraken vastgelegd over de financiën en de governance van dit regionale uitvoeringsprogramma. Vaststelling van het Regionaal Uitvoeringsprogramma vindt plaats door gedeputeerde staten en de directie van WMD.

Voor knelpunten die uitsluitend op landelijk niveau oplosbaar zijn, worden bestuurders op rijksniveau aangesproken vanuit het overkoepelende landelijke actieprogramma.

De opgave in het Drentse regionaal uitvoeringsprogramma is gebaseerd op de resultaten van het RIVM-rapport van april 2023 en geactualiseerd met interviews gehouden tweede helft 2023 met vertegenwoordigers van WMD Drinkwater en de provincie Drenthe. De focus ligt op acties en maatregelen inzake de waterkwantiteit, met effect op de periode vóór 2030. Voor oplossingen die pas effect hebben na 2030 zijn veelal ook vóór 2030 acties nodig: die worden ook benoemd.

In het Regionaal Waterprogramma Drenthe staan ook ambities opgenomen voor de waterkwaliteit en bewust en zuinig drinkwatergebruik. De ontwikkelingen inzake waterkwaliteit worden voor de volledigheid wel beschreven, maar maatregelen voor de waterkwaliteit maken geen deel uit van dit uitvoeringsprogramma; deze zijn namelijk onderdeel van de provinciale omgevingsvisie en de bijbehorende provinciale omgevingsverordening én de aanpak vanuit het Uitvoeringsprogramma Gebiedsdossiers. Maatregelen met

betrekking tot waterbesparing maken ook geen deel uit van het regionaal actieplan. Deze zijn onderdeel van het nationaal plan van aanpak Drinkwaterbesparing.

Hoofdstuk 2 schetst een beeld van de ontwikkelingen en de urgentie rond de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen tot 2030 in de provincie Drenthe en het voorzieningsgebied van WMD Drinkwater. De opgave van de benodigde win- en productiecapaciteit tot 2030 en lopende acties en maatregelen om daaraan te voldoen komen in hoofdstuk 3 aan bod. Knelpunten en risico's die realisatie belemmeren, oplossingen, acties en actiehouders staan in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt de governance van dit regionaal uitvoeringsprogramma beschreven. Tot slot in hoofdstuk 6 zijn de conclusies weergegeven.

2. Ontwikkelingen en urgentie voorzieningsgebied WMD

Drinkwaterbehoefte, productie- en vergunningscapaciteit

Jarenlang was de drinkwaterbehoefte in de provincie stabiel. De huidige situatie is dat de watervraag stijgt. Per inwoner wordt gemiddeld meer water gebruikt door warmere zomers. Er zijn forse woningbouwplannen en de economie groeit, wat leidt tot een hogere vraag naar drinkwater. De opgave richting 2030 bedraagt een toename van de noodzakelijke productie- en vergunningscapaciteit van 4,3 Mm³/jaar. Realisatie van deze extra capaciteit schatten de provincie Drenthe en WMD in als redelijk tot goed haalbaar. Diverse geplande bouwstenen richten zich op het realiseren van de genoemde opgave: operationeel maken van bestaande winvergunning op diverse locaties, op twee locaties uitbreiding van bestaande winningen realiseren, op één locatie een bestaande winvergunningen benutten door (na onderzoek) het convenant te herzien inzake natuurbescherming en uitwerken Aanvullende Strategische Voorraden (ASV's) uit het RWP voor de lange termijn. Daarmee is voor de regio Drenthe tot 2030 sprake van een urgente maar beheerste situatie.

De landelijk actieplannen richten zich in principe op 10% Operationele Reserve voor de drinkwaterbedrijven. Om de drinkwaterbehoefte veilig te stellen hanteren de provincie Drenthe en de WMD twee soorten reserves: de Operationele Reserve (OR) en de Niet-Operationele Reserve (NOR). OR betreft beschikbare productie en wincapaciteit die ingezet kan worden voor stijgingen van de drinkwatervraag op korte termijn. NOR betreft vergunde wincapaciteit waarvoor nog niet de benodigde win- en productiemiddelen zijn gerealiseerd. WMD definieert een robuuste drinkwatervoorziening als volgt: 'Er is te allen tijde op clusterniveau sprake van 20% OR+NOR, met minimaal 10% OR'. Wanneer dit criterium niet bereikt wordt is er sprake van een niet-duurzame drinkwatervoorziening. Het voorzieningsgebied van de WMD is ingedeeld in drie clusters: Noord, Zuidwest en Zuidoost. De norm van 20% OR+NOR is tevens opgenomen in het kader vergunningverlening grondwateronttrekkingen van het Regionaal Waterprogramma van Provincie Drenthe.

Voor 2027 moet 2,5 Mm³/j extra productiecapaciteit worden gerealiseerd en is 2,5 Mm³/j aanvullende winvergunning nodig om de Operationele Reserve (OR) op 10% te houden en om een Niet Operationele Reserve (NOR) van 10% te realiseren¹.

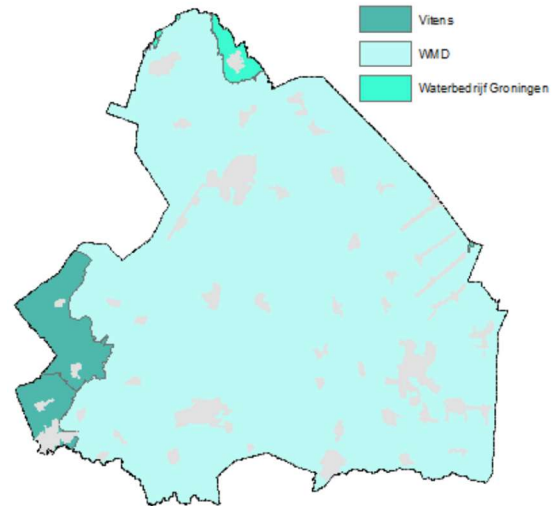
Deze kan naar verwachting gevonden worden binnen de vastgestelde ASV-gebieden van de provincie door uitbreiding van bestaande waterwinningen.

Voor realisatie van de opgave zijn een aantal maatregelen in voorbereiding. Wanneer deze tijdig gerealiseerd worden, is in 2030 de leveringszekerheid op orde. De ervaring leert dat realisatie van de diverse bouwstenen veel tijd vraagt. Met name als gevolg van langdurige vergunningsprocessen, beschikbaarheid van personeel, omgevingsmanagement met stakeholders, mogelijk juridische procedures en effecten op kwetsbare natuur in N2000-gebieden. Met het oog daarop houdt WMD rekening met diverse combinaties van bouwstenen om te beschikken over alternatieven als de voorkeursbouwstenen niet tijdig gereed kunnen zijn.

¹ De realisatie van 2,5Mm³/j extra productiecapaciteit overlapt gedeeltelijke met de uitbreiding van winvergunning met 2,5Mm³/jaar. De gecombineerde opgave bedraagt netto 4,3Mm³/j capaciteit.

Voorzieningsgebied WMD en engros leveringen

Dit uitvoeringprogramma van WMD en Provincie Drenthe gaat over het voorzieningsgebied van WMD. WMD verstrekt drinkwater aan inwoners en bedrijven van 11 gemeenten in de Provincie Drenthe. Daarnaast verzorgt WMD zogenaamde engros levering van drinkwater aan Waterbedrijf Groningen en Vitens. Omgekeerd wordt vanuit Waterbedrijf Groningen een engros levering van drinkwater ontvangen voor een deel van het noordwestelijk voorzieningsgebied van WMD. Er wordt jaarlijks circa 4 miljoen m³/jaar geleverd aan Vitens (oplopend tot 5 miljoen m³ per jaar) en netto 2,5 miljoen m³/jaar aan Waterbedrijf Groningen. Met drinkwaterleveringen van WMD aan collega waterbedrijven wordt dus ook in een (klein) deel van de drinkwaterbehoefte in Groningen, Friesland en Overijssel voorzien. Deze engros leveringen naar andere provincies vinden plaats in samenspraak tussen WMD en provincie Drenthe.

De provincie Drenthe heeft een zorgplicht voor alle inwoners van Drenthe. Naast het leeuwendeel door WMD, voorziet Waterbedrijf Groningen inwoners rondom Eelde van drinkwater en voorziet Vitens de inwoners van de gemeente Meppel en een klein deel van de gemeente Westerveld van drinkwater. Bovendien hebben het Waterbedrijf Groningen twee en Vitens één grondwateronttrekking in Drenthe die grotendeels worden ingezet voor de levering van drinkwater in Groningen respectievelijk Overijssel. De provincie Drenthe heeft afstemming met de provincie Groningen en WBG over het actieplan voor Groningen.

Duurzame drinkwaterbronnen en grondwaterkwaliteit

Door de droge zomers van 2018, 2019 en 2020 is verdroging meer en meer een maatschappelijk thema. Vanuit de maatschappij ontstaat de vraag naar mitigerende zoetwatermaatregelen ten behoeve van natuur, landbouw en drinkwater. De beschikbaarheid van voldoende en kwalitatief goed water op het gewenste moment in het jaar staat onder druk. Er is voldoende zoetwater in Drenthe beschikbaar, maar een nieuwe blik op de watervoorziening is gewenst (vasthouden, bufferen en infiltreren) en in tijden van droogte is bewust en zuinig watergebruik van belang.

Tegelijkertijd staat de kwaliteit van het grondwater onder druk. Er worden steeds meer ongewenste (antropogene) stoffen aangetroffen in de bronnen. De kwaliteit van grondwater kan sturend zijn voor de locatiekeuze van toekomstige drinkwaterbronnen. In Drenthe speelt dit bij een aantal bronnen, met name bij de winning Noordbargeres. Als gevolg van de verslechterde grondwaterkwaliteit dienen drinkwaterbedrijven mogelijk aanvullende zuiveringsstappen in te bouwen met hogere investering- en exploitatiekosten. Een bijkomende nadeel is dat het productieverlies toeneemt door een hoger spoelwatergebruik en hogere concentraatstromen van de aanvullende zuivering. Om netto evenveel drinkwater te produceren, zijn vervolgens extra bronnen nodig.

3. Opgave en lopende maatregelen

Doel van dit hoofdstuk is het geven van inzicht in de kwantitatieve opgave om in 2030 te beschikken over voldoende productiecapaciteit en inzicht in de acties die ervoor moeten zorgen dat de productiecapaciteit ook daadwerkelijk beschikbaar is in 2030. Dat is het vertrekpunt om te toetsen of lopende maatregelen toereikend zijn om het verschil tijdig te overbruggen.

3.1 Noodzakelijke productiecapaciteit tot 2030

In tabel 1 is de opgave voor de benodigde extra productiecapaciteit tot 2030 voor WMD weergegeven.

Tabel 1 Opgave voor Drenthe tussen 2020 en 2030 (in miljoen m³ per jaar)

Huidige noodzakelijke productiecapaciteit in 2020	Prognose noodzakelijke productiecapaciteit in 2030	Toename noodzakelijke productiecapaciteit tussen 2020 en 2030	Operationele reserve (%)
36,6	40,9	4,3	10%

Noot: Cijfers in bovenstaande tabel zijn afkomstig uit het RIVM-rapport, april 2023 (tabel 6, p42)

Voor de regio Drenthe is de huidige 'noodzakelijke productiecapaciteit', in combinatie met de opgenomen maatregelen in het RIVM-rapport², toereikend om tussen nu en 2030 te voldoen aan de benodigde drinkwatervraag. Leveringszekerheid is voor een drinkwaterbedrijf gebaseerd op een optelsom van 'bronnen op orde' en 'productiecapaciteit op orde'. Het actieplan gaat over hetgeen nodig is om invulling te geven aan de toename van de productiecapaciteit en de bronnen (op orde brengen van de winvergunning en productiecapaciteit). Realisatie van deze extra capaciteit schatten de provincie Drenthe en WMD in als redelijk tot goed haalbaar.

De getallen in bovenstaande tabel zijn gebaseerd op de vraagprognose van 2024 van WMD. In de prognose is rekening gehouden met de bouw van 13.000 nieuwe woningen in de regio voor 2033. De opgave richting 2030 bedraagt een toename van de noodzakelijke productie- en vergunningscapaciteit van 4,3 Mm³/jaar. Voor 2027 moet 2,5 Mm³/j extra productiecapaciteit worden gerealiseerd en is 2,5 Mm³/j aanvullende winvergunning nodig om de Operationele Reserve (OR) op 10% te houden en om een Niet Operationele Reserve (NOR) van 10% te realiseren.

3.2 Maatregelen voor voldoende productiecapaciteit in 2030

Om in 2030 te beschikken over voldoende productie- en vergunningscapaciteit moet er voor die tijd 4,3 Mm³/j extra productiecapaciteit gerealiseerd worden.

Het zwaartepunt daarvoor ligt op:

1. Het operationeel maken van bestaande winvergunningen; daarvoor worden bij bestaande winvergunningen Holtien en Dalen winputten bijgeplaatst én worden bestaande productiestations uitgebreid (Dalen) dan wel vernieuwd (Zuidwolde).
2. Het uitbreiden van 2 bestaande winvergunningen (Beilen en Holtien).

Daarnaast wordt aanvullend onderzoek gedaan naar:

3. Het benutten van de bestaande winvergunningen Assen-Oost door een herziening van het convenant inzake Natuurbescherming door middel van een klimaatrobuuste inpassing van deze winning
4. Het operationaliseren van de winvergunning Assen-West (winputten + productielocatie)

Voor de langere termijn:

5. Uitwerken van de Aanvullende Strategische Voorraden; Uitbreiden van bestaande winningen Valtherbos, Dalen en Ruinerwold-Darperweiden en een ASV in het Hunzedal (Kastelen Akkers). Eventuele realisatie van deze ASV's is pas voorzien na 2030 en afhankelijk van de ontwikkeling van de drinkwaterbehoefte, maar voor een tijdige benutting worden tot 2030 diverse acties uitgevoerd.

² RIVM-rapport RIVM-briefrapport 2023-0005 Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen, april 2023

In onderstaande tabel 2 is een samenvatting van de geplande projecten/bouwstenen opgenomen.

Tabel 2 Realisatie noodzakelijke productie- en vergunningscapaciteit vóór 2030

Locatie	Wat	Extra capaciteit (in Mm ³ /j)	Wanneer gerealiseerd	Met wie	Noodzakelijke activiteiten in voorbereiding + status
1) Benutten bestaande winvergunningen en uitbreiding productiecapaciteit					
Holtien Hoogeveen	a) Benutten huidige winvergunning b) Aanpassen bestaande zuivering	+0,7	2026 2027	Prov Drenthe & WMD + Ws. WDOD + Gem. Hoogeveen	a) Benutten bestaande winvergunning met extra winputten (samenhang met uitbreidingsaanvraag). b) Uitbreiden/aanpassen pompstation t.b.v. 0,7Mm ³ winning Holtien
Dalen	a) Benutten huidige winvergunning b) Uitbreiden zuiveringscapaciteit	+0,7	2027 2024-2027	Prov Drenthe & WMD + Ws Vechtstromen + Gem. Coevorden	a) Benutten huidige winvergunning met extra winputten. b) Uitbreiden pompstation Dalen
2) Uitbreiden bestaande winvergunningen					
Beilen	Aanvraag uitbreiding winvergunning	+1,0	2024	Prov Drenthe & WMD + Ws. WDOD + Gem. Beilen	Vergunningaanvraag Wincapaciteit uitbreiden (winputten) PS Beilen; aanpassing bedrijfsvoering t.b.v. +1Mm ³ zuivering
Holtien	Aanvraag uitbreiding winvergunning	+1,5	2025 2026	Prov Drenthe & WMD + Ws. WDOD + Gem. Hoogeveen	Vergunningaanvraag Wincapaciteit uitbreiden (winputten) NB Eventuele zuivering gaat plaatsvinden in vernieuwd PS Zuidwolde.
3&4) Onderzoek aanvullende bouwstenen					
Assen-Oost	Benutten bestaande vergunning	+1,5	2028	Prov Drenthe & WMD + Ws. Hunze en Aa's + gem. Assen + Natuurorganisaties + omwonenden	MER-procedure, hydrologisch onderzoek, ecologisch onderzoek, technologisch PvE, met doel convenant voor Natuurbescherming herzien vanwege N2000 gebied Drentse Aa.
Assen-West	Benutten bestaande vergunning	+1,0	2028	Idem	Operationeel maken bestaande win-vergunning en bouwen nieuwe productielocatie (terugvaloptie)
5) Uitwerken Aanvullende Strategische Voorraden uit het RWP (voor na 2030)					
a) Ruinerwold-Darperweiden ¹ b) Kastelen-Akkers c) Valtherbos d) Dalen e) Beilen	Hydrologisch onderzoek t.b.v. bepaling (extra) wincapaciteit	5,0 tot 7,0 4,0 tot 6,0 1,0 tot 3,0 1,0 tot 3,0 2,0	2024-2025 2024 en verder Na 2025 Na 2025 Na 2025	Prov Drenthe & WMD + waterschap + gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> Voor Kastelen Akkers aanvullend geologisch onderzoek en daarna hydrologisch onderzoek t.b.v. bepaling wincapaciteit. Uitwerken van de bescherming van ASV's. ASV Beilen – onderzoek invulling bestaande ASV ruimte op langere termijn.

*1 De bestaande winlocatie Ruinerwold en de nieuwe ASV-locatie Darperweiden worden in samenhang onderzocht

*2 Het totaal aan mogelijke extra capaciteit van tabel 2 ligt hoger dan de toename van de productie- een vergunningscapaciteit tot 2030 van 4,3 Mm³/j. Dat komt doordat in tabel 2 de potentiële hoeveelheden van de bouwstenen staat benoemd.

Ad 1) Benutten bestaande winvergunningen en uitbreiding productiecapaciteit

Om de productiecapaciteit de komende jaren te vergroten wordt productiepompstation Dalen de komende jaren uitgebreid tot een capaciteit van 2 miljoen m³ per jaar, waarmee de volledige winvergunning benut kan worden. Op productiepompstation Hoogeveen wordt een bypass op de korrelreactoren gerealiseerd waardoor de piekcapaciteit verhoogd wordt. Deze uitbreidingen zijn randvoorwaarde voor het kunnen beschikken over voldoende operationele reserve in 2030. De realisatie hiervan is voorzien in de periode 2024-2027.

Overigens gaat WMD de komende jaren ook de spoelwaterhergebruik installaties te Valtherbos, Hoogeveen en Annen vernieuwen en optimaliseren, waardoor het spoelwatergebruik zal dalen.

Met deze projecten zorgt WMD er voor dat vrijwel alle niet operationele reserves operationeel gemaakt wordt en dat het spoelwaterverlies geminimaliseerd wordt.

Ad 2) Uitbreiden bestaande winvergunningen

Bij het waterwingebieden Beilen heeft WMD een aanvraag tot uitbreiding van de winvergunning ingediend bij de provincie (2024). Indien de procedure voorspoedig verloopt wordt de vergunning in de loop van 2024 verwacht. Na het toekennen van de winvergunning, kan de uitbreiding van de winvergunning te Beilen met het bestaande, nieuwe productiestation gezuiverd worden door aanpassing van bedrijfsprocessen.

Voor Holtien is het eerste hydrologische ASV-onderzoek afgerond. Daaruit blijkt dat er een potentie is van circa 1,5 miljoen m³ per jaar extra. Aanvullend onderzoek moet uitwijzen of deze hoeveelheid haalbaar is en op welke locaties exact. De vergunningaanvraag voor deze extra hoeveelheid kan naar verwachting eind 2024 worden ingediend waardoor de vergunning in 2025 verleend zou kunnen worden.

Na het verkrijgen van de winvergunning aanpassing of uitbreiding van de productiecapaciteit nodig. Voor de uit te breiden winning Holtien (ook wel Zomerweg) onderzoekt WMD of het extra ruw-water gezuiverd kan gaan worden bij het Productiestation te Zuidwolde, die de komende jaren gaat worden vernieuwd.

Ad 3&4) Onderzoek aanvullende bouwstenen

Bij Assen-Oost beschikt over een winvergunning van 5 miljoen m³/jaar. In het verleden is een bestuursovereenkomst afgesloten om de winning met de helft te verminderen wegens de mogelijke invloed op het nabijgelegen Natura2000 gebied van de Drentse Aa. WMD onderzoekt op dit moment de mogelijkheden om oppervlaktewater in de grond te brengen. Zo wordt de hoeveelheid grondwater vergroot waardoor meer water kan worden gewonnen om drinkwater van te maken. Ook is er meer water voor de natuur beschikbaar. WMD is bij Assen-Oost inmiddels vergoed in de hydrologische onderzoeken, verkenning van infiltratietechnieken en de juridische procedures. Er is een goede samenwerking met provincie, en andere stakeholders, in de werkgroepen. Begin 2024 is een vrijwillige MER-procedure gestart met de zogenaamde Notitie Reikwijdte en Detail. Provincie Drenthe vormt het gecoördineerd bevoegd gezag om de diverse vergunningen te coördineren. Wij verwachten de komende jaren nog bezig te zijn met de MER-procedure, hydrologische onderbouwing en ontwerpen van technische concepten. Inmiddels is ook duidelijk dat met deze ontwikkeling een grote investering is gemoed. WMD zou graag in de 3e fase Deltaprogramma Zoetwater het duurzame winconcept Assen-Oost als project willen opvoeren.

Bij Assen-West beschikt WMD over een winvergunning van 1,0 miljoen m³/jaar. Waterwingebied Assen-West is nog niet in productie. Dit waterwingebied is aangewezen ter plaatse van de golfbaan Zeijerveen, gedeeltelijk ter compensatie van de verminderde waterwinning van Assen-Oost. Het in productie nemen van Assen-West wordt in 2024-2025 nader technisch uitgewerkt, maar wordt vooralsnog gezien als terugvaloptie indien andere bouwstenen niet tot ontwikkeling komen. WMD beschouwt waterwingebied Assen-West nu nog als niet-operationele reserve.

3.3 Aanvullende Strategische Voorraden / Maatregelen voor voldoende productiecapaciteit na 2030

Stand van zaken uitwerking ASV-bouwstenen

- Voor Ruinerwold/Darperweiden is in 2023 gestart met het gebiedsproces, samen met de provincie Drenthe en waterschap WDOD. Bij Ruinerwold speelt vanuit het waterschap ook een KRW-opgave. Het is zaak dat zowel deze KRW-opgave als de ASV-opgave integraal worden benaderd. In 2024 wordt samen met deze partners de hydrologische modellering opgezet.

- Voor Kastelen Akkers is een aanvullend geologisch onderzoek aanstaande. Deze zal in 2024 worden gestart en in 2025 worden afgerond. Bij voldoende geohydrologisch potentieel zal een hydrologische studie het gevolg zijn, gevolgd door een vergunningaanvraag.
- Voor Dalen en Valtherbos worden de hydrologische onderzoeken na 2025 opgestart.
- Voor Beilen is in 2024 door WMD een vergunningaanvraag bij de provincie Drenthe ingediend voor een uitbreiding van 1 miljoen m3 per jaar. Op langere termijn wordt onderzocht of een extra 1 à 2 miljoen m3 per jaar ASV tot de mogelijkheden behoort.

4. Knelpunten, risico's, oplossingen en actiehouders

Dit actieplan brengt de benodigde acties in beeld om in 2030 te beschikken over voldoende productiecapaciteit. Tegelijkertijd wordt ook nu al gewerkt aan de opgave om na 2030 voldoende drinkwater te kunnen leveren. In de tabel 2 staan de bouwstenen benoemd en bijbehorende acties voor de noodzakelijke productie en capaciteit vóór 2030.

Er zijn ook prioritaire knelpunten en risico's waarvoor aparte oplossingen/acties en actiehouders nodig zijn, die gelden voor specifieke of voor alle productielocaties. Onderstaande tabel 3 brengt concreet per productielocatie (bouwsteen) in beeld welke knelpunten en oplossingen/acties/doorbraken mogelijk zijn om 2030 te halen. Er is onderscheid gemaakt tussen acties die nationaal geregeld worden, die bovenregionaal georganiseerd worden (regio generiek) en die regionaal zijn. De actiehouder die het initiatief neemt is 'vet gemaakt'. Met een doorbraak of koerswijziging gaat het om wat we nu nog niet (kunnen) doen.

Tabel 3 Prioritaire knelpunten, acties, niveau acties en actiehouders op drie niveaus (tot 2030)

	Productielocatie	Prioritaire knelpunten	Oplossingen en acties (doorbraken zijn groen)	Niveau actie	Actiehouder(s)
1	Winnings nabij Natura2000	Afweging tussen drinkwater als dwingende reden van groot openbaar belang in relatie tot wetgeving Natura2000.	Handreiking of afwegingskader bestuurlijke besluitvorming voor afwegen maatschappelijke belangen natuur, drinkwater, wonen, e.d.	Nationaal 2024	Ministerie IenW, LNV (mogelijk BZK en EZK) samen met provincies
2	Alle locaties	Vertraging in juridische vergunningaanvraag, complexe procedures (1.1)	Handreiking vergunningaanvraag / "Vanguard": standaard afspraken waaraan vergunningsaanvragen moeten voldoen en procesafspraken maken. Rekening houdend met Omgevingswet. Toepassen op Holtien en volgende vergunningen.	Regionaal 2024	Provincie Drenthe, WMD
3	Alle locaties	Voldoende personele capaciteit bij Provincie, WMD en adviesbureaus.	Tijdig afspraken maken over planning en proces. Daarmee kan tijdig personele inzet en externe capaciteit worden geworven.	Regionaal 2024	Provincie Drenthe, WMD
4	Alle locaties	Bouw van productielocaties *1	Stappenplan voor processen tot komen van bouw van locaties	Regionaal	WMD Drinkwater

*1 Bij de realisatie van bouwprojecten lopen provincie Drenthe en WMD aan tegen de nodige obstakels. De interactie met de N2000- en stikstof wetgeving zijn daarbij de meest in het oog springende: die kunnen leiden tot vertraging. Daarnaast kan de investeringscapaciteit en het aantrekken van financiering in relatie tot de financiële positie van WMD en de landelijke wet en regelgeving omtrent de WACC en kostprijsregulering drinkwaterbedrijven leiden tot aanpassingen van de bouwplanning.

5. Governance & financiën

Vaststelling van het Regionaal Uitvoeringsprogramma Beeschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 vindt plaats door gedeputeerde staten van de provincie Drenthe en de directie van WMD.

De voortgang wordt gemonitord in de ambtelijke projectgroep ASV's. Eenmaal per jaar de voortgang van dit uitvoeringsprogramma besproken in het regulier bestuurlijk overleg tussen provincie Drenthe en WMD.

Bij de afzonderlijke geplande projecten/bouwstenen van tabel 2 is uiteraard ook betrokkenheid gewenst en noodzakelijk van waterschappen, gemeenten, relevante stakeholders en/of omgeving (huishoudens en bedrijven). Per projecten/bouwsteen worden in de desbetreffende projectteams voor het betrekken van alle stakeholders specifieke afspraken gemaakt.

De beschikbaarheid van voldoende drinkwaterbronnen is een gezamenlijke opgave van provincie Drenthe en WMD. Voor de onderzoekskosten naar ASV's geldt een financiële verdeling van 50% provincie / 50% WMD. De personele inzet vanuit provincie Drenthe en WMD is voor beide partijen voor eigen rekening.

De (onderzoeks)kosten van een aanvraag voor een winvergunning (al dan niet met een MER-beoordeling of een MER-procedure) zijn voor 100% WMD, omdat een winvergunning onderdeel is van de assets en eigendommen van WMD die vallen onder de kostentoe rekening van het drinkwatertarief voor alle klanten. De personele inzet vanuit provincie Drenthe en WMD is voor beide partijen voor eigen rekening. De investeringen in winvelden en productiestations zijn opgenomen in het Meerjaren Investeringsplan van WMD en maken onderdeel uit van de jaarlijkse Bedrijfsplannen van WMD.

6. Conclusies

De drinkwaterbehoefte in het voorzieningsgebied van WMD stijgt de komende jaren. De opgave richting 2030 bedraagt een toename van de noodzakelijke productie- en vergunningscapaciteit van 4,3 Mm³/jaar. Realisatie van deze extra capaciteit schatten de provincie Drenthe en WMD in als redelijk tot goed haalbaar. Diverse geplande bouwstenen richten zich op het realiseren van de genoemde opgave: operationeel maken van bestaande winvergunning op diverse locaties, op twee locaties uitbreiding van bestaande winningen realiseren op basis van de Aanvullende Strategische Voorraden in het Regionaal Waterprogramma Drenthe, op één locatie een bestaande winvergunningen benutten door (na onderzoek) het convenant te herzien inzake natuurbescherming. Daarmee is voor de regio Drenthe tot 2030 sprake van een urgente maar beheerste situatie.

Tot 2030 ligt de prioriteit in termen van oplossingen voor de regio Drenthe:

- 1) Uitvoeringsprogramma bouwstenen realisatie noodzakelijke productie- en vergunningscapaciteit vóór 2030
- 2) Sturing op en aanpak van proces, planning, documenten en onderzoeken vergunningaanvraag. Duidelijke afspraken over proces: wie is waarvoor verantwoordelijk, reactietermijn, mijlpalen, etc.
- 3) Landelijk Handreiking of afwegingskader bestuurlijke besluitvorming voor afwegen maatschappelijke belangen natuur, drinkwater, wonen, e.d. in relatie tot Wet natuurbescherming. Niveau: nationaal.

Beschikken over voldoende personele capaciteit bij WMD, provincie Drenthe en adviesbureaus is een belangrijke randvoorwaarde om de acties hierboven te kunnen uitvoeren.